

Αν και δεν είναι πάντα απαραίτητο να καταφεύγουμε σε νύξεις παρελθοντικές, η δραματική απόσταση που χώριζε το χθες με το σήμερα, μας επιβάλλει να μεταφερθούμε σε παλιότερες εποχές, στην προ της κατασκευής του έργου κατάσταση, να πάρουμε μια πλήρη εικόνα της τραγικότητας που ζούσαν οι κάτοικοι του κάμπου, για να μπορέσουμε καλύτερα να εκτιμήσουμε αυτή τη μεταστροφή, αυτόν τον αγώνα που προχωράει ως το αύριο, για να αναπλασθεί εκείνη η κόλαση σ' ένα καταπράσινο παράδεισο.

Ο αγώνας της δικής μας γενιάς είναι ο καινούριος δρόμος των νέων ανθρώπων, που δεν γνώρισαν τη Θεσσαλία με τις πλημμύρες, τις θεομηνίες, τα απέραντα έλη, τη φτώχεια, την πανώλη, την ελονοσία, την πείνα, που αφάνιζαν κυριολεκτικά ολόκληρες πόλεις και χωριά.

Με ανατριχίλα θα θυμούνται οι παλιότεροι, τις απέραντες λιμνοθάλασσες που σχημάτιζαν τα νερά του χειμώνα, την ταλαιπωρία, τη δυστυχία, την αγωνία για το αύριο.

Αν και δεν είναι πάντα απαραίτητο να καταφεύγουμε σε νύξεις παρελθοντικές, η δραματική απόσταση που χώριζε το χθες με το σήμερα, μας επιβάλλει να μεταφερθούμε σε παλιότερες εποχές, στην προ της κατασκευής του έργου κατάσταση, να πάρουμε μια πλήρη εικόνα της τραγικότητας που ζούσαν οι κάτοικοι του κάμπου, για να μπορέσουμε καλύτερα να εκτιμήσουμε αυτή τη μεταστροφή, αυτόν τον αγώνα που προχωράει ως το αύριο, για να αναπλασθεί εκείνη η κόλαση σ' ένα καταπράσινο παράδεισο.

Ο αγώνας της δικής μας γενιάς είναι ο καινούριος δρόμος των νέων ανθρώπων, που δεν γνώρισαν τη Θεσσαλία με τις πλημμύρες, τις θεομηνίες, τα απέραντα έλη, τη φτώχεια, την πανώλη, την ελονοσία, την πείνα, που αφάνιζαν κυριολεκτικά ολόκληρες πόλεις και χωριά.

Με ανατριχίλα θα θυμούνται οι παλιότεροι, τις απέραντες λιμνοθάλασσες που σχημάτιζαν τα νερά του χειμώνα, την ταλαιπωρία, τη δυστυχία, την αγωνία για το αύριο.

Από την Ανάβρα ως το Γραμματικό και τη μακρινή Συκεώνα, ένα ατέλειωτο έλος ανέκοπτε ~~Χειμών~~ και ~~Άνοιξη~~ την επικοινωνία.

Οι λίγες καλλιέργειες εντοπίζονταν στις ημιάγονες ~~"υψηλές περιοχές"~~ κυρίως κοντά στους πρόποδες των βουνών και των λόφων.

Η περιοχή Σελλάνων σχημάτιζε μια απέραντη λιμνοθάλασσα, από το χωριό Μαγουλίτσα, την Αγία Τριάδα, το Προάστιο, ως την απρόσιτη Μαραθέα.

Το έλος του Αρτεσιανού και του Παραγωγικού με το γνωστό τέρας Γή-ταυρος, που αργά το απόγευμα ξεσήκωνε τα νερά με τον ανασασμό και το βρυχηθμό του, δεν άργησε να αποκαλυφθεί "μετά την κατασκευή των στραγγιστικών έργων" ότι απλά ήταν αναθυμιάσεις αερίων, που απελευθερώνονταν από τα σπλάχνα της γης και δημιουργούσαν αυτό το θόρυβο κι αυτό το θρόλο.

Οι εκτάσεις της "περιοχής Τιτανίου", Κορτίκι, Βλοχός, Ιτέα, Κοσκινά, Μακρυχώρι, Παλαμάς, τον περισσότερο καιρό του χρόνου, ήταν βαθειά βυθισμένες στα βροχόνερα.

Η ελονοσία εκτεταμένη σ' όλο τον πεδινό χώρο αποτελούσε τη μόνιμη μάστιγα και η πανδημία του τύφου, της πανώλης και το μόνιμο φαινόμενο της πείνας, εξολόθρευαν τους ατυχείς γεωργούς του κάμπου.

Από χειρόγραφα των Μονών Βαρλαάμ των Μετεώρων και της Μονής Ρεντίνας, προχωρώντας σε πιο παροχημένες εποχές η κατάσταση ήταν ακόμη πιο δραματική.

Μερικά στοιχεία ενδεικτικά είναι απαραίτητα.

Το 1719. Βαρύς χειμών, μετ' επανειλημμένων χιόνων και βροχών, έκαμιν μεγάλην θραύσιν εις τα καλλιεργείας και τα ποίμνια. Εις την Θεσσαλίαν εισέβαλλε θανατηφόρος λοιμική νόσος, προξενήσασα μεγάλην συμφοράν εις τον γεωργικόν πληθυσμόν, θέρψασα χιλιάδας ανθρώπων, απομνημονευόμενη εν κώδικε "το θανατικό το μεγάλο".

Το 1729. Δεινή εμάστισε πολυομβρία τη Θεσσαλία συνεχεία της οποίας επνίγει η Δάρισα και ιδίως αι συνοικίαι Πέρα Μαχαλάς, Αρναούτ Μαχαλάς. Ομοίως τα Τρίκαλα, η Καρόλιτσα και το Μασκολοβρίον. Η ολέθρια επί της σιτοδελας επιρροή, η πείνα και οι λοιμοί εξολόθρευσαν χιλιάδας γεωργών, ώστε ο υπομνηματογράφος χαρακτηρίζει εν κώδικι "Ηέο κατακλυσμό του Ηώε".

Το 1742. Νέα σιτοδελα φοβερά εμάστισε τη Θεσσαλία. Εισέβαλλε φρικτώδης πανώλης, ήτις εθέρισε κυριολεκτικώς τους κατοίκους της Θεσσαλίας και ηφάνισε τους προ τριών εκατονταετιών εποίκισθέντας Κονιάρους, εις τα χωρία Ορφανά, Μεσαλάρι, Τεκελή, Χανζόμπκαση, στην θέσιν των οποίων ενωκόσθησαν αυτόχθονες χριστιανοί.

Το 1783. Η πείνα έγινε τόσο μεγάλη που εις τίνα μέρη έγινε το χειρότερον, όπου οι γεωργοί επούλησαν τα υπάρχοντά των και τα έφαγαν, επούλησαν γυναίκες, κορίτσια και παιδιά και μετ' αυτού εγλύτωσαν., όσοι απέμειναν από τας φθοροποιάς λοιμικάς νόσους όπου επέφερον την εποχήν αυτήν μεγάλο θανατικό.

Το 1804. Ο περιηγητής την Θεσσαλίαν Βαρθολομή γράφει: Εν Θεσσαλία συναντά ~~τις εκτεταμένα νεκροταφεία, εγκατελειμένα ή ερημωθέντα υπό του θανάτου χωρία.~~ ~~Εις τας περιοχάς αυτάς, απέμεινε το ήμισυ του πληθυσμού.~~ Το κλίμα της Δαρδανίου και των άλλων νομών της Θεσσαλίας ήτο λυρτικό, η όψη των κατοίκων ωχρά και δεν εμαρτόρη υγείαν.

Το 1813. Ο περιηγητής Πουκεβίλ περιγράφει τας εκ της πανώλης, ελονοσίας και πείνας καταστροφάς και ερημώσεις, ως εξής: Ο Τόρναβος και άλλα χωρία της Θεσσαλίας, παρείχαν όφιν κοιμητηρίου. Η θνησιμότητα έφθασεν εις το κατακόρυφον, το πλεόστον των χωρίων ερημώθησαν εκ της φυγής των χωρικών εις τας ορεινάς κυρίως Κιλιθίας.

Έτσι ακριβώς ήταν η κατάσταση στη Θεσσαλία λίγο πριν την επανάσταση του 1821 και συνέχισε δραματικότερη κάτω απ' το διπλό ζυγό του Αλή Πασά με τα 167 τσιφλίκια του και τις λεηλασίες των Αλβανικών ασκεριών μέχρι την απελευθέρωσή της το 1881.

Αμέσως μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας στο Ελληνικό κράτος, η παραγωγική ανάπτυξη του εύφορου και πολύπαθου αυτού χώρου, απασχόλησε φωτισμένους πολιτικούς και επιστήμονες, που πολλοί υποστήριζαν, ότι με την αξιοποίηση αυτού του διαμερίσματος, αυξάνουμε την έκταση του Ελλαδικού χώρου, κατά τον καλύτερο και οικονομικότερο τρόπο.

Αυτή μόνο θα μπορούσε να απαλλάξει το νεοσύστατο Ελληνικό κράτος από τη συναλλαγματική αιμορραγία, που προκαλούσε η εισαγωγή σιταριού και καλαμποκιού από τη Ρουμανία και Ρωσία.

Η κυβέρνηση Τρικούπη σκέφτηκε την αξιοποίηση και παράλληλα με την εξυγίανση του κάμπου και η πρώτη φροντίδα ήταν να γίνουν σχετικές μελέτες. Η Γαλλική αποστολή που ανέλαβε το έργο, με το Φλαμανδό Μηχανικό COTELAND παρέδωσε την έκθεσή της, με χάρτες, διαγράμματα και σχετικά στοιχεία που τη συνόδευαν το έτος 1887.

Η αδυναμία εκτέλεσης του έργου, η ορθότητα, η αδυναμία χρηματοδότησής του, είναι συνεπακόλουθα της μόρας του τότε Πρωθυπουργού που πέρασε στην Ιστορία με το "δυστυχώς εκτωχέδωσάμεν".

Η κυβέρνηση Δ. Ράλλη ανέθεσε τη μελέτη των έργων στον Ιταλό Νόμπιλε το 1911, στον οποίο παρέδωσε όλα τα τοπογραφικά και βραχομετρικά στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί κατά την περίοδο 1901 - 1910, με τη φροντίδα των προηγούμενων Κυβερνήσεων και το 1913 μετά από 32 χρόνια ελεύθερης Θεσσαλίας υπήρχε στα χέρια του Ελληνικού Έθνους η περιπόθητη "Μελέτη υδραυλικών έργων Θεσσαλίας" που με τα σημερινά δεδομένα ήταν επιπέδου χαμηλότερου και προμελέτης.

Ο προϋπολογισμός των έργων τότε έφθασε τα 39.000.000 δραχμές, ήτοι με σημερινές τιμές περίπου τα 30.000.000.000 δραχμές.

Η μελέτη αυτή, ως ήταν φυσικό, έτυχε πολλών επικρίσεων και αμφισβητήσεων και η Κυβέρνηση Ε. Βενιζέλου το 1920 ανέθεσε τη σύνταξη νέας μελέτης στον Εγγλέζο Μηχανικό ZACKSON, που την τετέλεσε το 1921.

Οι περιπέτειες του έθνους, όπως η Μικρασιατική καταστροφή, ο διχασμός, η δικτατορία του Πάγκαλου, μετατοπίζουν το όλο θέμα στη δεκαετία του 1930, όταν και πάλι η Κυβέρνηση Βενιζέλου ανέθεσε στον Όικο BOOT και SON τη σύνταξη οριστικής μελέτης, η οποία παραδίδεται το 1931. Το 1934 μετά από χρηματοδότηση, αρχίζουν να γίνονται οι πρώτες χωματουργικές εργασίες από δύο μέτωπα, Μάκραйна και νέα κοίτη του Πηνειού.

Οι συμβατικές υποχρεώσεις της κατασκευάστριας Εταιρίας έληξαν το 1952, όχι όμως και το έργο που το συνέχισε η Ελληνική Εταιρία ΑΓΕΚ, που ολοκληρώθηκε το 1954.

Στη διάρκεια βέβαια του πολέμου 1940 - 1945 και στον εμφύλιο, διακόπησαν οι εργασίες.

Ο κύριος στόχος των έργων που έγιναν, ήταν η προστασία των περιχώρων από τις πλημμύρες, η αποξήρανση των ελών, η δημιουργία δυνατοτήτων στράγγισης (πρωτεύον δίκτυο). Το τριτεύον και δευτερεύον στραγγιστικό δίκτυο που δίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης των γεωργικών εκτάσεων, ανατέθηκαν στην Υπηρεσία Μηχανικής Καλλιέργειας και στη διάδοχό της μετέπειτα Υπηρεσία Ε.Β.

Η στενότητα των γεωργικών εδαφών της χώρας μας, η οποία εντάθηκε μετά την έλευση των προσφύγων της Μικράς Ασίας, ανάγκασε, θα λέγαμε, το κράτος να επιδιώξει την αξιοποίηση της γεωργικής γης.

Κατά τη χρονική περίοδο 1950 - 1958 οι περισσότερες προσπάθειες του κράτους κατευθύνονται στην αντιπλημμυρική προστασία και την αποστράγγιση των πεδινών εκτάσεων της χώρας μας.

Παράλληλα κατά την περίοδο αυτή κατασκευάστηκαν φράγματα εκτροπής των ποταμών Αλιάκμονα, Αξιού, Αχελώου, καθώς και το έργο πολλαπλού σκο-

πού (Ταυρωπού) Πλαστήρα με την εκτροπή των νερών του Μέγδοβα, παραπόταμου του Αχελώου.

Κατά την περίοδο αυτή, σημειώθηκε σημαντική επέκταση των αρδευομένων εκτάσεων κατά 1.200.000 στρεμ., που οφείλεται κυρίως στην κατασκευή ιδιωτικών μικρών αρδευτικών έργων, με άμεση ή έμμεση κρατική ενδочυση.

Από το έτος 1960 αρχίζει μια νέα περίοδος. Οι προσπάθειες του κράτους επικεντρώθηκαν κυρίως στην επέκταση των αρδεύσεων και την ολοκλήρωση όλων των ημιτελών αρδευτικών έργων.

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας του έθνους εντάσσεται και η κατασκευή του υδροηλεκτρικού έργου Πλαστήρα και στη συνέχεια του αρδευτικού έργου Ταυρωπού, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του.